

A TENGER ÚTJA

„Bámulatos és
sorsfordító utazás.”
– *Financial Times*

fine
selection

RAYNOR WINN

RAYNOR WINN

A TENGER ÚTJA

Első kiadás

Könyvmolyképző Kiadó, Szeged, 2024

Előszó

A TENGER HULLÁMAINAK VAN AZ A JELLEGZETES ROBAJUK, amiből tudhatjuk, hogy közel a víz. Ez a hang semmihez sem hasonlítható. A háttérből összetéveszthetetlen dübörgést hallunk, és közben a becsapódó hullám zaja, majd a visszahúzódó víz csobogása hallatszik. Szinte vaksötét volt, de látatlanban is felismertem a hullám erejét, és tudtam, hogy nem lehet messze. Próbáltam logikusan gondolkodni. Az este jóval a dagály szintje fölött vertünk sátrat; alattunk terült el a lépcsőzetesen mélyülő tengerpart, és azon túl a tenger: nem érhet el idáig, minden rendben van. Visszafeküdtem a fejem alá gyúrt pulóverre, és megpróbáltam aludni. Nem, nincs minden rendben, egyáltalán nincs. A kicsapó, majd visszahúzódó hullámok hangja nem odalentől jön. Itt van mellettünk.

Előremásztam a sátor zöld félhomályában, és feltéptem a sátorlapot. A holdvilág éles fénybe vonta a sziklás csúcsokat; a tengerpartig ugyan nem hatolt el, de a habos, kavargó hullámok, amik mindössze egy méterre a sátortól nyaldosták a homokpadot, így is remekül látszottak. Megráztam a mellettem levő hálósákokat.

– Moth, Moth, jön a víz!

Gyorsan beledobtuk minden nehezebb holmit a hátizsákokba, felrántottuk a bakancsunkat, kihúzgáltuk az acél sátorcövekeket,

és felkaptuk a sátrat úgy, ahogy volt, benne a hálósájkjainkkal és a ruháinkkal. A sátor alja a földet súrolta, ahogy szedtük a lábunkat visszafelé a tengerparton, mint egy óriási zöld rák. A vízfolyás felé tartottunk, ami az előző este még csörgedező, édesvízű patak-nak tűnt, most viszont a méter mély csatornában tengervíz zubogott a szikla felé.

– Nem tudom elég magasra tartani. Át fognak ázni a hálósákok.

– Csinálj valamit, vagy nem csak a há...

Visszarohantunk oda, ahonnan indultunk. Ahogy a hullámok visszahúzódtak, láttam, hogy a csatorna most mindössze egylábnyi mély, széles vízfolyássá vált. Visszafutottunk. A hullám messze a homokpad fölött csapódott be, és már rohant is felénk a homokon át.

– Várjuk meg, amíg visszahúzódik, azután futás a csatorna másik oldalára, és fel a parton!

Ámulva néztem rá. Ez a férfi, aki két hónappal ezelőtt a kabátját is alig tudta segítség nélkül felvenni, most itt áll a tengerparton egy szál alsóban, a feje fölé emelve a felállított sátrat, hátán hátizsákkal, és azt mondja, futás.

– Futás! Most!

Átlábaltunk a vízen, fejünk fölött a sátorral, és minden erőnket összeszedve kapaszkodtunk felfelé a parton, miközben a víz árja a bokánkat nyaldosta, és a visszahúzódo hullám megpróbált magával sodorni minket a tengerbe. Mire végre átbtladoztunk a puha homokon, a bakancsunkban bokáig állt a sós víz. Ledobtuk a sátrat a szikla alá.

– Figyelj csak, szerintem ez a szikla elég ingatag! Tovább kéne mennünk a part mentén.

Micsoda? Hogy lehet ilyen óvatos hajnal háromkor?

– Nem.

Addigra megtettünk 243 mérföldet, sátorban töltöttünk 36 éjszakát, miközben nagyrészt instant tésztalevesen éltünk. A South West Coast Path-útikönyv szerint 18 nap alatt kellett volna elérnünk idáig, és a szerző nem mulasztotta el felhívni a figyelmünket az útközben elérhető finom ételekre és kényelmes szállásokra sem, ahol puha ágy és forró víz várt volna minket. Mindez persze ugyanolyan elérhetetlen volt számunkra, mint a becsült időtartam, de mit érdekelt ez engem. Moth végigszaladt a tengerparton a holdfényben egy szakadt gatyában, amit már ötödik napja viselt, feje fölött egy komplett sátorral. Nekem ez a csoda. Mi kellhet még?

Amikor a hajnal első sugara megcsillant a Portheras-öböl felett, bepakoltunk a hátizsákba, és megfőztük a teát. Új nap állt előttünk. Egy újabb, gyaloglással eltöltött nap. És már csak 387 mérföld.

ELSŐ RÉSZ

A fény felé

*Férfiuról szólj nekem, Múzsza, ki sokféle bolygott
s hosszan hányódott...*

Homérosz: *Odüsszeia*
(ford. Devecseri Gábor)

I.

Az élet pora

A LÉPCSŐ ALATT KUPOROGVA DÖNTÖTTEM EL, hogy elindulok. Az adott pillanatban még nem gondoltam alaposan végig, milyen lesz 630 mérföldet gyalogolni hátizsákkal a hátamon, nem gondoltam azon, hogyan lesz rá pénzem, és sem azt nem gondoltam át, hogy majdnem száz éjszakát fogok vadkempingezni, sem azt, hogy mit fogok csinálni utána. Na és még nem szóltam a férfinak sem, aki harminckét éve volt a társam, hogy ő is jön velem.

Néhány perccel azelőtt jó ötletnek tűnt, hogy elbújjunk a lépcső alá. Az öltönyösök reggel kilenckor kezdtek dörömbölni az ajtón, de mi még nem álltunk készen. Nem álltunk készen arra, hogy mindent elengedjünk. Időre volt még szükségem: csak még egy órát adjatok, még egy hetet, még egy életet! Soha nem lesz elég az idő. Így kuksoltunk együtt a lépcső alatt, suttogva, egymáshoz préselődve, mint a sarokba szorított egerek, mint a rossz gyerekek, akik azt várják, mikor találják rájuk.

A végrehajtók hátramentek a ház mögé, verték az ablakot, végigpróbálták a kitámasztókat, hátha valahogy bejuthatnak. Hallottam, ahogy egyikük felmászik a kerti padra, és kiabálva nyomja a konyha tetőablakát. Ekkor esett a pillantásom az egyik dobozra.

Még huszonévesen olvastam az *500 mérföld kutyasétáltatás*¹ című könyvet, amiben egy férfi végigjárja a South West Coast Path-t, a délnyugat-angliai tengerparti túraútvonalat a kutyájával. Moth ott szorongott mellettem, fejét a térdén nyugtatta, kezével átfogta magát, testtartásában védekezés, fájdalom, félelem és düh. Legfőképpen düh. Az élet összegyűjtötte minden munícióját, és hatalmas erővel zúdította rá. Már három éve tartott a végtelen küzdelem. A düh már teljesen kimerítette. A kezemet a hajára tettem. Emlekszem, hogyan simogattam ezt a haját, amikor még hosszú volt, és szőke, tele tengeri sóval, hangával és ifúsággal; azután, amikor barna és rövidebb lett, tele vakolattal és a gyerekek gyurmájával; és most, amikor ezüst és gyér, tele az életünk porával.

Amikor először találkoztam ezzel az emberrel, tizennyolc éves voltam; most ötven vagyok. Együtt építettük újjá ezt a romos tanyát, helyreállítottunk minden falat, minden követ, szépen növekedett a zöltség, a baromfi és a két gyerekünk, építettünk egy pajtát a látogatóknak, hogy megosszuk velük az életünket, és ki tudjuk fizetni a számlákat. És most, amikor majd kilépünk azon az ajtón, mindezt örökre magunk mögött hagyjuk, vége, befejeztük, ennyi.

– Csak induljunk el, és gyalogoljunk!

– Gyalogoljunk?

– Igen, csak gyalogoljunk.

Képes lesz Moth végigjárni az utat? Végül is ez csak egy parti út; nem lehet olyan durva, és majd lassan megyünk, csak tesszük az egyik lábunkat a másik elé, és követjük a térképet. Szükségem volt egy térképre, hogy mutassa nekem az utat. Akkor hát miért is ne? Nem lehet olyan nehéz.

A túraútvonal végigvezet a tengerpart mentén a somerseti Mineheadtől kiindulva, Észak-Devonon, Cornwallon és Dél-Devonon át a dorseti Poole-ig – simán bírható. Ám ott, abban a pillanatban

¹ Mark Wallington: *500 Mile Walkies* (1986).

éppen olyan távolinak és valószínűtlennek tűnt a gondolat, hogy hegyeken át, tengerpartokon, folyókon és lápvidékeken át bandukoljunk, mint az, hogy egyszer kibújjunk a lépcső alól, és kinyissuk az ajtót. Másvalaki persze könnyedén megteheti, de nem mi.

De hiszen egyszer már újjáépítettünk egy romot, magunktól kitanultuk a vízvezeték-szerelést, felneveltünk két gyereket, és védekeztünk bírók és jól fizetett ügyvédek ellen, akkor miért is ne?

Azért, mert vesztettünk. Elvesztettük a pert, a házat, önmagunkat.

Felemeltem a kezem, kivettem a könyvet a dobozból, és ránéztem a címlapjára: *500 mérföld kutyasétáltatás*. Olyan idilli lehetőségnek tűnt. Akkor még bele sem gondoltam, milyen könnyörtelen is a South West Coast Path, hogy az út során annyit kell hegyet mászni, ami majdnem négy Mount Everestnek felelne meg, hogy a 630 mérföldnyi gyalogút egy része mindössze egy láb széles, hogy az út lesz a lakóhelyünk, az életünk, miközben újra végig kell küzdenünk magunkat minden gyötrelmes eseményen, ami odavezetett, hogy itt lapulunk most a lépcső alatt. Egyszerűen csak tudtam, hogy indulnunk kell. És már nem is volt választási lehetőségünk. Azzal, hogy kinyújtottam a kezem a doboz felé, elárultam, hogy itt vagyunk a házban, megláttak, nem volt visszaút, mennünk kellett. Ahogy kikászálódunk a sötét zugból, Moth hátrafordult.

– Együtt?

– Örökké.

Megálltunk az ajtó előtt. A másik oldalon a végrehajtók várokoztak, hogy kicseréljék a zárat, hogy kizárjanak minket az addigi életünkből. Egy perc, és itt hagyjuk a félhomályos, több száz éves házat, ami húsz éven át volt a menedékünk. Ha kilépünk az ajtón, soha többé nem térhetünk vissza.

Megfogtuk egymás kezét, és elindultunk a fény felé.

2.

Vereség

MIKOR KEZDŐDÖTT AZ UTUNK? Azon a napon, ott, a lépcső alatt, vagy aznap, amikor kiszálltunk a barátaink furgonjából Tauntonban, és ott maradtunk az esőben az út szélén, mellettünk az aszfalton a hátizsákok? Vagy ez a gyaloglás talán már évekkel azelőtt készülődött, talán ott várt már ránk a távolban, készen arra, hogy ránk vesse magát, amikor már végképp nem maradt semmi vesztenivalónk?

Aznap a bíróságon három éven át tartó harc ért véget, de a dolgok soha nem úgy fejeződnek be, ahogy várnánk. Amikor beköltöztünk a tanyára Walesben, a nap ragyogott, a gyerekek a lábunk körül szaladgáltak, előttünk állt az élet. A tanya egy elhagyott kőkupacból állt egy nehezen megközelíthető helyen a hegyek lábánál. Teljes odaadással vetettük bele magunkat a helyreállításba, minden szabad percünkben ezen dolgoztunk, miközben a gyerekek felnőttek mellettünk. Ez volt az otthonunk, a vállalkozásunk, a szentélyünk, így hát nem vártam volna, hogy egy sivár, szürke tárgyalóteremben ér véget, miközben ott állok majd a bíró előtt, és azt bizonygatom neki, hogy téved. Nem vártam volna, hogy azt a bőrkabátot viselem majd, amit a gyerekektől kaptam az ötvenedik születésnapomra. Nem vártam volna, hogy véget ér.

Ültem a tárgyalóteremben, és néztem, ahogy Moth felcsippent egy fehér szöszt a fekete asztalról. Tudtam, mire gondol: hogy juthattunk idáig? Moth jó barátságban állt azzal az emberrel, aki most benyújtotta velünk szemben a pénzügyi követeléseit. Együtt nőttek fel, egy baráti társaság tagjai voltak; tricikliztek, fociztak, együtt töltötték a kamaszéveiket. Tényleg, hogyan juthattak idáig? Még akkor is egymás mellett álltak, amikor a többiek elmaradoztak. Aztán felnőtté váltak, és más-más irányba vitte őket az élet. Cooper olyan üzleti körökbe került bele, amit közülünk kevesen értettek. De Moth akkor is tartotta vele a kapcsolatot, és barátok maradtak. Annyira megbízott benne, hogy amikor felmerült a lehetőség, hogy befektessünk Cooper egyik cégébe, éltünk vele, tekintélyes összeget bízva rá. A cég végül megbukott, számos adósságot hagyva maga után. Lassan, alattomosan körvonalazódott a gondolat, hogy mi voltaképpen tartozunk neki. Először nem foglalkoztunk a dologgal, de ahogy telt az idő, Cooper egyre határozottabban állította, hogy a megállapodás jellegénél fogva mi kötelezhetők vagyunk arra, hogy a felmerülő adósságokat kiegyenlítsük. Eleinte Motht jobban letaglózta a barátság elárulása, mint a pénzügyi követelés, és a vita évekig húzódott közöttük. Meg voltunk győződve arról, hogy minket senki sem kötelezhet az adósságok rendezésére, hiszen ez nem volt kifejezetten megfogalmazva az egyezményben, és Moth szilárdan hitte, hogy végül csak dűlőre jutnak ők ketten. Egészen addig a napig, amikor a posta meg nem hozta a fizetési felhívást.

A megtakarításainkat gyorsan felemésztették az ügyvédi költségek. Onnantól kezdve magunkat képviseltük, egyikeként a képviselet nélküli tömegnek, amelynek a létszáma a kormánynak köszönhetően ezrekre rúg, miután bevezették a költségmentesség reformját – emiatt nem volt jogunk ingyenes képviseletre, miután az ügyünk „túl összetett” volt ahhoz, hogy költségmentességért folyamodhassunk. Ez a reform évente 350 millió font megtakarítást

eredményez ugyan, de rengeteg elesett ember számára teszi elérhetlenné az igazságszolgáltatást.

Nem maradt más lehetőségünk, mint hogy újra és újra haladékat kérjünk, hogy időt nyerjünk, miközben a háttérben jogászokkal és könyvelőkkel vettük fel a kapcsolatot, hátha találunk valami írott bizonyítékot, ami meggyőzhetné a bírót az igazságról: arról, hogy mi értelmeztük helyesen az eredeti megegyezést, és nem vagyunk kötelezhetők az adósság rendezésére. Ügyvédi támogatás nélkül azonban folyton kicsleztek minket, és végül ráterhelték a tanyára a Cooper követelésének megfelelő jelzalogot. Rettegve vártunk, és amitől féltünk, bekövetkezett: igényt formáltak az otthonunk tulajdonjogára, a házra és a földre, minden egyes kőre, amit nagy gonddal helyeztünk el, a fára, ahol a gyerekek játszottak, a lyukra a falban, ahol a cinkék fészkeltek, a kémény meglazult tömítésére, ahol a denevérek éltek. Mindent el akartak venni. Mi csak halogattunk tovább, folyamodványokat írtunk, elnapolást kérvényeztünk, míg végül már azt hittük, sikerült, ott volt a kezemben a ragyogóan fehér papírlap, ami bizonyította, hogy Coopernek nincs joga igényt formálni a tulajdonunkra, mivel mi nem tartozunk semmivel. Három év és tíz bírósági megjelenés után megszereztük a bizonyítékot, ami megmenthette az otthonunkat. Másolatot küldtünk a bírónak és a félperes képviselőjének. Készen álltunk. A bőrkabátomat vettem fel, annyira kicsattanóan magabiztos voltam.

A bíró a papírjait rakosgatta, mintha mi ott se lennénk. Ránéztem Mothra, egy kis biztatást vártam, de ő csak meredt maga elé. Az elmúlt néhány év megtette a hatását; dús haja gyér és fehér lett, bőre viaszos, fénytelen. Mintha lyukat vágtak volna belé; őt, aki mindig bízott másokban, és mindig nagylelkű volt, a közeli barát árulása a lelke mélyéig megrázta. A válla és a karja folyamatosan fáj, és ez elszívta az erejét és lefoglalta a gondolatait. Csak legyünk ezen túl, hogy folytathassuk a rendes életünket, és akkor

jobban lesz, ebben biztos voltam. De az életünk már soha nem lesz olyan, mint volt.

Felálltam. Alig éreztem a lábam, mintha víz alatt lett volna. Úgy fogtam azt a darab papírt, mint egy horgonyt. Odakintről behallatszott a perlekedő sirályok idegőrlő rikoltozása.

– Jó reggelt kívánok, uram! Remélem, megkapta az új bizonyítékot, amit hétfőn juttattam el önnek.

– Megkaptam.

– Ha szabad felhívnom a figyelmét erre a bizonyítékra...

Cooper képviselője felállt, és megigazította a nyakkendőjét, mint mindig, amikor a bíróhoz fordult. Lerítt róla az önbizalom és a saját fontosságának a tudata. Mindaz, ami belőlünk hiányzott. Kétségbeesetten kívántam: „Bárcsak lenne nekünk is ügyvédünk!”

– Uram, ez az információ, amelyet ön és én is megkaptunk, új bizonyíték.

A bíró vádló tekintettel nézett rám.

– Ez új bizonyíték?

– Nos, igen, csak négy nappal ezelőtt kaptuk meg.

– Új bizonyítékot nem lehet benyújtani az ügynek ebben a késői szakaszában. Nem tudom elfogadni.

– De ez bizonyíték mindarra, amit az elmúlt három évben mondtunk. Bizonyítja, hogy nem tartozunk a felperesnek semmivel. Ez itt az igazság.

Tudtam, mi következik. Szerettem volna megállítani az időt, hogy azok a szavak soha ne hangozzanak el. Szerettem volna kézen fogni Moht, felállni, és elmenni a tárgyalóteremből, hogy soha többé eszembe se jusson, szerettem volna hazamenni, begyújtani, és végigsimítani a kőfalakon, miközben a macska összegömbölyödik a melegben. Szerettem volna újra úgy levegőt venni, hogy nem érzem a szorítást a mellkasomban, és úgy gondolni az otthonomra, hogy nem rettegek attól, hogy elveszitem.

– Nem nyújthat be bizonyítékot a megfelelő jogi eljárás nélkül. Nem, az ítélelethozatal következik. A tulajdonjog a felperest illeti. Az ingatlant kiürítve kell átadniuk hét nap múlva, reggel kilenc órakor. És akkor most térjünk át a költségekre. Szeretne valamit mondani a perköltség témájában?

– Igen, ön hibát követ el, ez az egész egyáltalán nincs rendben. És nem, nem akarok a költségekről beszélni, amúgy sincs pénzünk, most veszi el az otthonunkat, a munkánkat, a bevételeinket, mit akar még?

Megragadtam az asztalt, a lábam alól mintha kihúzták volna a talajt. Nem fogok sírni, nem fogok sírni, nem fogok sírni.

– Ezt figyelembe veszem, és eltekintek a perköltség igénylésétől.

A gondolataim kavarogtak, kapaszkodót kerestek. Amikor Moth megmozdult a széken, szinte tapintani tudtam volna a forró, száraz kavics és a frissen vágott puszpáng illatát, amit a kabátja lehelt felém. Azon a kavicson horzsolták le a gyerekek a térdüket, amikor biciklizni tanultak, és azon csikordult meg az autójuk kereke, amikor elindultak az egyetemre. A rózsa most nyílik, a virágai úgy bólogatnak a sövény felett, mint a vattapamacsok; lassan vissza kell vágnom.

– Fellebbezésért folyamodom.

– Megtagadom a fellebbezéshez való jogot. Ez a per már túl régóta tart; épp elég lehetősége volt bizonyítékokat szolgáltatni.

A terem zsugorodni kezdett, a falak körém zárultak. Nem számít, hogy csak most találtuk meg ezt a bizonyítékot, sem az, hogy ez az igazság; csakis az számít, hogy nem a megfelelő módon nyújtottam be, hogy nem követtem az eljárásrendet. Most mit csináljak, most mit csináljunk, mit csináljak a tyúkokkal, ki fog az öreg birkának egy szelet kenyeret adni reggelente, hogyan csomagolunk össze egy tanyát egy hét alatt, hogyan fizetjük ki a költöztetőautót, mi lesz a családokkal, akik már lefoglalták a nyaralást, mi lesz a macskákkal, a gyerekekkel? Mégis hogy mondjam el a gyerekeknek,

hogy elvesztettük az otthonukat? Az otthonunkat. Elvesztettük, mert én nem értettem az eljárásrendet. Elkövettem egy egyszerű, alapvető hibát: nem nyújtottam be kérelmet, hogy további bizonyítékokat mutassak be. Nem tudtam, hogy kéne. Olyan boldog voltam, olyan biztos voltam a dolgomban, hogy csak úgy beküldtem. És most mindent elvesztettünk. Itt állunk pénz nélkül, fedél nélkül.

Becsuktuk magunk mögött a tárgyalóterem ajtaját, és elindultunk a folyosón, mereven, némán. Egy pillantást vettem az ügyészre a tárgyalóból nyíló szobában, és mentem tovább, de Moth bement. Ne, Moth, ne, ne üsd meg! Éreztem az elmúlt három év minden dühét, minden feszültségét. De ő kinyújtotta a kezét az ügyész felé.

– Rendben, tudom, hogy csak a munkáját végzi, de ez rossz döntés volt, azt ugye tudja?

A férfi elfogadta Moth kezét, és megrázta.

– A bíró döntése volt, nem az enyém.

Még mindig nem sírtam, de egy néma, belső üvöltés torkon ragadott, és nem eresztett, levegőt is alig kaptam.

A ház mögötti mezőn álltam, a görbe kőrísfá alatt, ahol a gyerekek iglut építettek a kilencvenhatos nagy hóesés után. Hatfelé törtem egy szelet fehér kenyeret; ezzel a szertartással indult a nap az utóbbi tizenkilenc évben. Az öreg anyajuh megszaglászta a kezem, és puha ajkával elvette a kenyeret. Tizenkilenc évesen már nem maradtak fogai, de az étvágya a régi volt. A gyerekek Smotynnak nevezték el, ami walesi nyelven foltosat jelent. Mára zsémbes öreg birka lett belőle, bozontos fekete-fehér bundával és két kajla szarvval. Vagyis most már csak eggyel, mert a másikat letörte, amikor annyira be akart jutni az etetővödörbe pár éve. Tom eltette azt a szarvat; benne volt a kincsesdobozában, amit magával vitt az egyetemre, a kövületeivel és a pokémonkártyáival együtt. Amikor Rowan hároméves

volt, magammal vittem egy negyvenmértöldes kocsikázásra az aprócska teherautónkban. Három cserfes, foltos kisbárányt vettünk egy tanyán, ami egy tengerre néző domboldalon állt. Rowan haragosan bömbölt, amikor nem hagytam, hogy közöttük üljön, úgy-hogy végül engedtem, és úgy vezettem haza, hogy mind a négyen hátul, a szalmában foglaltak helyet. Ők hárman azóta is az életünk részei, a családunk részei voltak. Az évek során sok bárányt ellettek, de már csak Smotyn maradt meg hármuk közül, a nővérei elpusztultak, a többit pedig eladtam egy másik tenyésztőnek egy évvel korábban, amikor a perünk állása szerint éppen úgy tűnt, itt a vége, és hamarosan veszítünk. Smotynt képtelen voltam elengedni: az ő korában már senki sem tartaná meg; egy juh átlagosan hat-hét évig él, mielőtt kutyaeledel vagy fasírt lesz belőle. A tárgyalás után elvittem a tyúkokat az egyik barátunkhoz, de Smotynt nem tudták befogadni. Az anyajuh most lebaktatott a mező végébe a pitypangbóbiták felhőjében, egészen a bükkfáig, ahol mindig száraz a fű. Mindketten úgy ismertük ezt a mezőt, mintha a testünk része lenne. Hogyan fog bármelyikünk is élni nélküle?

Öt napon belül mindketten hajléktalanok leszünk; akkor majd megtudjuk.

Amit viszont nem tudtam, nem tudhattam, hogy nem kell ahhoz öt napnak elteltie, hogy az életem örökre megváltozzon, hogy minden, ami létem szilárd alapját képezi, futóhomokká váljon a talpam alatt. Az már másnap meg fog történni.

Egy rendelőben ültünk a liverpooli kórházban. Vártuk, hogy végre megismerjük az eredményeket a többéves orvosi huzavona után, és megtudjuk, mitől fáj Moth válla. Miután egy életem át fizikai munkát végzett, az egyik orvos azt mondta neki: „A fájdalom természetes. Nincs mit csodálkozni azon, ha nehezen emeli a

karját, és meg-megbotlik járás közben.” Mások azt kérdezték, nem remeg-e a keze, és nem zsibbad-e az arca. De ez a liverpooli orvos volt a nagykutya, a szakma csúcsa, a tuti befutó. Ő majd elmondja, hogy szalagszakadásról vagy valami ilyesmiről van szó, és hogy mit tegyünk ellene; akkor történhetett, amikor Moth évekkal azelőtt átesett a pajta tetején – talán maradt utána egy hajszálrepedés. Biztosan elmondja majd, hogyan lehet helyrehozni a dolgot. Majd ott ül tekintélyt parancsolón az asztala mögött, és mindezt elmondja nekünk. Semmi kétség.

Alig váltottunk szót a Liverpool felé tartó hosszú úton, mindketten belesüppedtünk a döbbenetbe és a kimerültségbe. A tárgyalás óta eltelt napok másról sem szóltak, mint dobozolásról, tűzrakásról, végtelenbe nyúló, súlyos telefonbeszélgetésekről és a kétségbeesésről. Már túl voltunk a felismerésen, hogy nincs hova mennünk. A legrosszabb, ami megtörténhet, megtörtént. Ez a hétórás autót a legkevésbé sem hiányzott. Kár volt minden elvesztegetett óráért, amit pakolással tölthettünk volna, amit még a ház biztonságot adó falai között tölthettünk volna.

Hat éve jártunk már egyik váróteremből a másikba. A Moth vállában és karjában jelentkező bénító fájdalom, majd a kezdődő kézremegés láttán az orvosok először Parkinson-kórra gyanakodtak. Miután bebizonyosodott, hogy nem erről van szó, úgy vélték, talán idegkárosodás állhat a dolog mögött. Ez a rendelő is olyan volt, mint az összes többi: egy szögletes, fehér, érzelemmentes doboz, a parkolóra nyíló ablakkal. De a mostani orvos nem maradt az asztala mögött, hozzánk lépett, és leült az asztal sarkára, Moth mellé, a karjára tette a kezét, és megkérdezte, hogy érzi magát. Nem tett ez nekem. Az orvosok nem viselkednek így. Láttunk már jó pár orvost, de egyikük sem viselkedett így.

– A legtöbb, amit tehetek önért, Moth, hogy elmondom a diagnózist.

Nem, nem, ne folytasd! Ne mondj semmit, meg se szólalj, valami borzalmas fog kihullani abból az önelégült, pengevékony szádból, ne nyisd ki, ne szólj!

– Úgy gondolom, ön kortikobazális degenerációban, CBD-ben szenved. Nem lehetünk száz százalékgig biztosak a diagnózisban. A betegség tesztel nem mutatható ki, csak post mortem.

– Post mortem? Mit gondolsz, az mikor lesz? – Moth keze szétterült a combján, mintha minél többet próbálna megtartani magából széles ujjai között.

– Nos, általánosságban azt mondanám, hogy hat-nyolc év a kezdeti tünetektől számítva. De az ön betegsége, úgy tűnik, különösen lassú lefolyású, hiszen már hat év eltelt, amióta az első problémák megjelentek.

– Ha ez így van, akkor ön bizonyára téved. Valami másról van szó.

A gyomrom görcsbe rándult, a szoba körvonalai elmosódtak.

Az orvos úgy nézett rám, mint egy gyerekre; aztán beszélt tovább, próbálta elmagyarázni azt a ritka, neurodegeneratív betegséget, ami úrrá lesz azon a csodálatos férfin, akit már kamaszkorom óta szeretek, lerombolja a testét, azután az elméjét, zavart lesz majd, és demens, a végén nyelni sem tud, és valószínűleg a saját nyálába fog belefulladni. És nincs semmi, egyáltalán semmi, amit tenni lehetne ellene. Alig kaptam levegőt, forgott velem a világ. Az nem lehet, ne vedd el tőlem Motht, nem veheted el, ő minden, ő a mindenem, ő a teljességem! Nem. Nyugalmat erőltettem magamra, de legbelül sikítottam és pánikoltam, mint egy méh az üvegfal előtt. Ott volt a jól ismert világ, hirtelen mégis fal választott el tőle.

– De lehet, hogy ön téved.

Miről beszél ez az ember? Nem így fogunk meghalni. Nem Moth életéről van szó: a mi életünkről. Mi egyek vagyunk, összeolvadtunk, egybefonódtunk, egy molekulává váltunk. Már elterveztük, hogyan fogunk meghalni. Amikor majd kilencvenöt évesek

leszünk, egy hegytetőn végignézzük, ahogy felkel a nap, majd egyszerűen elalszunk. Nem a kórházi ágyon fogunk megfulladni. Nem külön, elkülönítve, egyedül.

– Ön biztos, hogy téved.

Egymásba kapaszkodtunk a kocsiban ülve a kórház parkolójában. Talán, ha egyszerűen egymáshoz préseljük a testünket, véget vetünk ennek. Ha nem fér be közénk fény, akkor semmi sem választhat el minket, ez az egész nem valóságos, és nem kell szembenéznünk vele. Moth arcán némán folytak a könnyek, de én nem sírtam, nem tudtam sírni. Ha sírnék, a fájdalom egész folyója szakadna fel bennem, és elmosna mindenestül. Egész felnőtt életünket együtt éltük le. Minden álom és terv, minden siker és kudarc egyetlen egésznek a két fele volt. Sosem külön, sosem egyedül, mindig egyként.

Nincs gyógyszer, ami megállítsa a folyamatot, nincs terápia, ami féken tartaná a betegséget. Egyetlen segítség jöhet szóba, egy pregabalinnévű fájdalomcsillapító, de azt Moth már eddig is szedte. Más nincs. Bárcsak elmehetnék a gyógyszertárba, és kérhetnék egy doboz varázslatot, bármit, ami megállítja a könnyörtelenül felénk menetelő, életünket felégető pusztítást!

– A fizioterápia enyhít majd a merevségen – mondta az orvos.

De Moth már eddig is mindennap elvégzett egy gyakorlatsort. Talán tudna többet is csinálni, talán, ha többet csinál, megállíthatjuk a betegség előrehaladását. Megragadtam minden utolsó kis reményfoszlányt, ami kiszabadíthat a sokk fojtogató ködéből. De nem volt hová kapni, nem nyúlt felém kéz, ami kihúzna, nem hallottam csitító hangot, ami azt duruzsolná, csak álom az egész. Nem volt más, csak mi ketten, ahogy kapaszkodunk a valóságba, kapaszkodunk egymásba ott, a parkolóban.

– Nem lehetsz beteg, hiszen még mindig szeretlek!

Mintha elég lenne annyi, hogy szeretem őt. Eddig mindig elég volt, eddig soha nem volt szükségem másra, de ez most nem fog megmenteni minket. Amikor Moth először mondta nekem, hogy szeret, akkor hallottam először ezt a szót. Előtte senki nem mondta nekem, hogy szeret, sem a szüleim, sem a barátaim, soha senki, és ez a szó ragyogva, tündökölve emelt fel az életem következő harminckét évébe. De a szavaknak nincs erejük azzal szemben, hogy Moth agya lassan önpusztításba forduljon, nincs erejük a tau nevű fehérjével szemben, ami leülepszik a sejtek körül, és elzárja az összeköttetéseket.

– Az az orvos téved. Érzem, hogy téved.

Tévednie kell. A bíró is tévedett, akkor az orvos miért ne tévedhetne?

– Én nem tudok gondolkodni, nem tudok érezni...

– Akkor gondoljuk azt, hogy téved. Ha nem vagyunk hajlandók hinni neki, akkor élhetünk tovább úgy, mintha ez az egész meg sem történt volna.

Nem bírtam elfogadni. Semminek nem volt értelme, semmi nem volt valódi.

– Talán téved. De mi van, ha igaza van? Ha eljutunk a végső stádiumig, amiről beszélt? Nem tudok erre gondolni, nem akarok...

– Nem fogunk odáig jutni; akárhogy is, de megküzdünk ezzel a valamivel.

Én nem hiszek Istenben, sem semmilyen magasabb hatalomban. Élünk és meghalunk; a szén körforgása halad tovább. De kérek, Istenem, kérek, ne hagyj, hogy odáig eljussunk! Ha Ő létezik, akkor most tépte ki a gyökereimet a földből, és forgatta fel fenekes-tül a létezésemet. A hazafelé úton teljes hangerőre kapcsoltuk a CD-lejátszót, és a zajba rejtőztünk. A hegyek a lábamnál suhantak el, a tenger a fejem fölött morajlott, a világom fejjel lefelé fordult. Mire a kocsit megállt, kézen állva jártam.

Üldözött a félrenyelés gondolata. Még hetekkel a diagnózis után is hideg verejtékben úszva, lüktető fejjel, rettegve ébredtem a nyálban fuldoklásról szóló rémálmodtól. Láttam, ahogy Moth nyaka megduzzad, az állkapcsa eltorzul, miközben küszködve próbálja beszívni a levegőt, míg végül eléri a fojtogató vég, én pedig ott állok a gyerekekkel együtt, és tehetetlenül nézem.

A fecskék későn érkeztek, egyesével, kettesével. Végre hazaértek a hosszú út után. Ott cikáztak a bükkfák között, éhesen falták a rovarokat. Bárcsak én is fecske lehetnék, akkor szabadon szállnék, és akkor jönnék haza, amikor csak akarnék. Szétdaraboltam a kenyeret Smotynnak, és kiléptem az üde júniusi reggelbe. Lágy, könnyű fuvallat simogatta az arcomat, gyönyörű nap ígérkezett. Átfurakodtam a karos átjáró fölött, a vadkörtesövény ágai között. A sövénynek való csemetét egy faiskola leárazásán vettem; elvileg bükkfának kellett volna lennie, ehelyett apró levelű, szúrós cserje lett belőle, körte ugyan nem nőtt rajta, de rosszindulatúan belém akaszkodott, akárhányszor átmentem az átjárón. Megdörzsöltem a karomon az új horzsolásokat a már begyógyult sebek mellett. Most már nincs értelme visszavágni a sövényt. A mézillatú, meleg rétet betöltötte az épp virágzásnak indult lóhere illata. Az éjjel megint nem pihentek a vakondok, a mező közepét finomra morzsolt földből túrt halmok pettyezték. Ösztönösen széttapostam a kupacokat – még mindig gondoskodni akartam a földről, a mi földünkről. Ez a mező Moth keze nyomán vált túlbujánzott, gazos földdarabból virágzó rétté. Moth nem volt hajlandó gyomirtót használni, és akkor még gépeink sem voltak, úgyhogy kézzel kaszálta le a kétholdnyi földet. A lekaszált gatz elgereblyézte, a csalánt kiásta. Helyreállította a falat, ami körülvette a mezőt, nagy gonddal építette vissza a több száz követ az évtizedek óta elhanyagolt falakba.

TETSZIK? MI IS NAGYON SZERETJÜK.

Szívből ajánljuk,
ha öröme és felszabadult percekre vágysz!

**Már rendelhető!
ÉLVEZD MIHAMARABB!**

**MOST
KEDVEZMÉNNYEL**

lehet a tiéd!

[Megnézem.](#)

NE HAGYD KI!

Rendeld meg most a kiadónál!

Még több jó könyv

megjelenését támogatom veled.

[Imádom a jó könyveket. Kérem máris!](#)

Ezen a réten gyűjtötték aztán össze a vendégeink gyerekei a még meleg tojásokat, és itt ették tavasszal a kisbárányokat. Itt játszottuk le a végtelen családi krikettmeccseket, és itt néztük a sötét nyári égen a hullócsillagokat a magas fűben heverve, mielőtt lekaszáltuk a szénát. Ez volt a mi földünk.

Smotyn csak nem jött. Pedig mindig odajött az átjáróhoz a kenyérszeletéért. Mindig. Amikor elindultam, hogy megkeressem a mezőn, már tudtam, mit fogok találni. A kedvenc helyén, a bükkfák alatt feküdt, feje a fűvön, mintha aludna. Ő tudta. Tudta, hogy nem képes otthagyni ezt a mezőt, az otthonát, és egyszerűen meghalt. Letette a fejét a fűre, lehunyta a szemét, és meghalt. Megsimogattam szőrös arcát, még egyszer végigsimítottam a kezem a meghajlott szarvon, és akkor belém hasított, mint egy összehúzóadás. Megállíthatatlanul söpört át rajtam az érzés. Összegömbölyödtem Smotyn mellett, és zokogtam. Addig sírtam, amíg a testem le nem állt, kimerülten, kifogyva a könnyekből, a veszteségtől elgyötörten. A fű körülvette az arcomat. Csak feküdtem ott a bükkfák alatt, és megpróbáltam meghalni, azt akartam, hogy elmúljon minden, és szabad legyek Smotynnal együtt, szabadon repüljek a fecskékkel, és ne kelljen szembenéznem sem az otthonunk elvesztésével, sem Moth elsoványulásával. Hadd haljak meg most, hadd legyek én az, aki elmegy, ne kelljen egyedül maradnom, hadd haljak meg!

Aztán fogtam az ásót, és ásni kezdtem, hogy eltemessem Smotynt a nővérei mellé, az ő mezejükre. Moth kijött, és csendben ástuk a gödröt ketten. Dacosan hallgattunk, úgy tettünk, mintha az az egyre növekvő lyuk ott sem lenne. A sötétség, amibe az előző napon bele kellett néznünk, még mindig túl megrázó volt, túlságosan új, és a létezésének még a gondolatát sem ismertük el. Letakartam Smotyn fejét egy konyharuhával; képtelenek lettünk volna nézni, ahogy a föld az arcára hullik. Elment. Vége. Vele együtt eltemettük a tanyáról szőtt álmunkat is.